

Siam Loans

ประเทศไทยในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 มีการกู้ยืมเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย ด้วยแผนการที่หลากหลาย

ก. เงินกู้ปี พ.ศ.2452 มูลค่า £4,630,000 จาก Federation of Malay Straits ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านโดยตรงเพื่อสร้างทางรถไฟบริเวณแหลมมลายูในส่วนที่เป็นเขตแดนของประเทศไทย โดยรับเงินเป็นงวด ๆ ระหว่างปี พ.ศ.2454 และ 2455 เงื่อนไขเงินกู้ก่อนนี้คืออัตราดอกเบี้ยคงที่ 4% ผ่อนชำระเป็นรายปีภายในระยะเวลา 40 ปี เริ่มผ่อนชำระตั้งแต่ปี พ.ศ.2467

ข. การออกพันธบัตร 4 รุ่นขายในตลาด Open Market (ซึ่งเป็นการขายแก่นักลงทุนโดยตรงไม่ต้องผ่านนายหน้า) มูลค่ารวม £9,000,000 ดังนี้

1. พันธบัตรปี พ.ศ.2448 อัตราดอกเบี้ย 4.5% มูลค่า £1,000,000 ขายในราคา 95.5 ในตลาดลอนดอนและปารีสอย่างละครึ่ง
2. พันธบัตรปี พ.ศ.2450 อัตราดอกเบี้ย 4.5% มูลค่า £3,000,000 ขายในราคา 98 ในตลาดเบอร์ลินหนึ่งในสี่ ที่เหลือทั้งหมดแบ่งขายในตลาดลอนดอนและปารีสอย่างละครึ่ง
3. พันธบัตรปี พ.ศ.2465 อัตราดอกเบี้ย 7% มูลค่า £2,000,000 ขายในราคาพาร์ในตลาดลอนดอนทั้งหมด
4. พันธบัตรปี พ.ศ.2467 อัตราดอกเบี้ย 6% มูลค่า £3,000,000 ขายในราคา 95.5 ในตลาดลอนดอนทั้งหมด

พันธบัตรทุกรุ่นได้ถอนได้ภายใน 40 ปี โดยทำเป็นรายปีเริ่มต้นหลังจากออกพันธบัตรไปแล้ว 5 ปี แต่รัฐบาลคงเอกสิทธิ์ (Option) ว่าหลังจากครบกำหนด 10 ปีแล้วสามารถได้ถอนพันธบัตรที่ยังคงค้างทั้งหมดหรือ ลีดตหนึ่งลีดตได้โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้า 3 เดือน เงินสุทธิจากเงินกู้เหล่านี้รัฐบาลนำไปใช้เป็นรายจ่ายที่มีลักษณะทุน (Capital Expenditure) โดยตรงหรือชำระคืนเงินสำรองคลังที่ตรงจ่ายไปก่อนสำหรับงานที่ก่อให้เกิดผลผลิต เช่น การสร้างทางรถไฟหรือระบบชลประทาน ยกเว้นเฉพาะเงินจากการขายพันธบัตรปี พ.ศ.2450 ที่มีกรกันไว้ £9,000,000 สำหรับเป็น

เงินสำรอง Gold Standard Reserve

เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2476 รัฐบาลเสนอขายพันธบัตรในประเทศรุ่นใหม่มูลค่า 10 ล้านบาทเพื่อใช้เป็นเงินทุนสำหรับรายจ่ายที่มีลักษณะทุน (สำหรับงานด้านสาธารณูปโภค) ของปีการคลังในอดีตและปีการคลังใหม่

โดยเหตุที่สกุลเงินของประเทศสยามผูกติดกับเงินปอนด์สเตอร์ลิง รัฐบาลจึงยังคงทำบัญชีรายชื่อเงินกู้และจำนวนหนี้ต่อหัวในรูปของสกุลเงินที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ที่อยู่ในรูปของพันธบัตรที่ยังคงค้างจำนวน 4 รุ่นจากทั้งหมด 5 รุ่นต่อไป กับการก่อหนี้สาธารณะของประเทศสยามดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลต้องมีความสามารถในการดำเนินการตามข้อผูกพันทางการเงินด้วย เห็นได้จากเงินกู้จาก Federation of Malay Straits มีหลักประกันเป็นทางรถไฟที่สร้างจากเงินสุทธิของเงินกู้ก่อนดังกล่าว ส่วนเงินกู้สาธารณะอีก 4 ก้อนดังที่กล่าวถึงในข้างต้นล้วนมีหลักประกันเป็นทรัพย์สินของประเทศ และในแต่ละกรณีมีเงื่อนไขว่า ถ้ามีการกำหนดให้ใช้หลักประกันใดในการชำระหนี้เงินกู้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ก็ต้องนำหลักประกันดังกล่าวมาใช้กับเงินกู้นั้น ๆ โดยอัตโนมัติ จุดที่ต้องให้ความสำคัญคือ ระหว่างปี พ.ศ.2470 -2471 รัฐบาลสยามเริ่มนำรายได้ส่วนเกินที่ได้จากการลงทุนในต่างประเทศมาเก็บสะสมในรูปของกองทุน Debt Redemption Fund เมื่อถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2474 เงินสะสมก่อนดังกล่าวก็เพิ่มพูนขึ้นเป็นมูลค่า 33.1 ล้านบาท ขณะเดียวกันรัฐบาลยังได้จัดตั้งกองทุน “ป้องกันการเป็นหนี้” มูลค่า 20,510,529 บาทขึ้นอีกกองทุนหนึ่ง มีรายงานว่า เมื่อถึงไตรมาสที่สามของปี

พ.ศ.2475 รัฐบาลถือครองพันธบัตรรัฐบาลคิดเป็นมูลค่า 1 ล้านปอนด์ รวมกับทรัพย์สินมูลค่า 37 ล้านบาทซึ่งส่วนหนึ่งถือครองในรูปของทองคำแท่ง

อีกส่วนหนึ่งในรูปของเงินปอนด์สเตอร์ลิง และอีกส่วนหนึ่งเป็นธนบัตร ทั้งนี้เป็นผลจากการสะสม Debt Redemption Fund เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ปี พ.ศ.2474 Sir Edward Cook อดีตที่ปรึกษาทางการเงินของรัฐบาลสยามคาดการณ์ในรายงานที่เสนอต่อคณะกรรมการ Committee of American Friends of Siam ว่า

.....ภาวะตกต่ำของราคาในตลาดโลก บวกกับการที่จีนมีอำนาจซื้อลดลงอันเป็นผลมาจากเงินมีราคาตกต่ำ ทำให้การค้าข้าว ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกหลักของประเทศสยามได้รับผลกระทบตามไปด้วย จึงมีแนวโน้มว่ารัฐบาลอาจมีรายได้ลดลงและดุลการค้าก็จะลดลงด้วย แต่เพราะรัฐบาลประเทศสยามดำเนินนโยบายด้วยความระมัดระวัง จึงมีแนวโน้มที่จะสามารถเผชิญกับผลจากภาวะเศรษฐกิจโลกตกถอยครั้งใหญ่ได้ดีกว่าประเทศอื่น ๆ อีกมากมาย

บทวิเคราะห์สถานการณ์จีนนี้สอดคล้องกับรายงานเรื่องงบประมาณปี พ.ศ.2474 ของรัฐบาลประเทศสยามที่ประกาศว่า :

รัฐบาลมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะไม่ปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปตามยถากรรมหรือดำเนินนโยบาย “พอสำหรับวันเดียว” แต่มุ่งมั่นที่จะมองไป

ข้างหน้าและสร้างความเป็นปึกแผ่นขึ้นมา

รายงานของ Sir Edward Cook ยังสรุปว่า :

.....หากพิจารณาจากฐานะทางการเงินของประเทศสยามแล้วถือว่ามีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงสามารถเผชิญกับทุกสถานการณ์ในอนาคตได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัญหาความแปรปรวนของฤดูกาลในประเทศหรือภาวะตลาดซบเซาในต่างประเทศ โดยมีหลักประกันอันสมเหตุสมผลว่าประเทศสยามจะปลอดภัยจากปัญหารุนแรงที่ทำให้ต้องกังวลและจะสามารถเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วย

นับจากการเสนอรายงานฉบับดังกล่าวออกไปแล้ว ประเทศสยามก็เริ่มเผชิญกับความซับซ้อนของปัญหาภายในประเทศ จากการที่รัฐบาลประสบความล้มเหลวในความพยายามคงไว้ซึ่งมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) หลังจากการเลิกพยุงราคาเงินปอนด์ ส่งผลให้ตลาดนำเข้าทรุดตึงลงอย่างหนัก เช่นเดียวกับสถาบันธนาคารมากมายที่ต้องประสบปัญหายุ่งยากเช่นกัน นอกจากนี้ สงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ก็ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลด้วยไม่มากนักน้อย อย่างไรก็ตาม ใน

ระหว่างไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ.2475 หลังจากอังกฤษเข้าตรวจสอบสภาวะเศรษฐกิจของประเทศสยามแล้ว ได้สรุปผลออกมา ดังนี้ :

แม้ว่าสถานะทางการเงินของประเทศสยามอาจไม่สดใสเท่าที่ควร แต่ก็ไม่ถึงกับเลวร้ายจนเกินไปนัก โดยศักยภาพแล้วสยามจัดเป็นประเทศมั่งคั่งมาก และมีฐานะทางการเงินแข็งแกร่งด้วย

.....เมื่อพิจารณาจากเงื่อนไขของเสถียรภาพทางการเมืองแล้ว ประเทศสยามน่าจะสามารถก้าวพ้นจากปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้จากการที่มีฐานะทางการเงินมั่นคงนั่นเอง

ปลายเดือนธันวาคม พ.ศ.2476 มีประกาศจากสำนักพระราชวังว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีจะเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศสหรัฐอเมริกาอีกวาระหนึ่ง ทำให้สำนักข่าว AP (Associated Press) เสนอข่าวด้วยการวิเคราะห์เพิ่มเติมว่า

นับจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 แล้ว สถานการณ์ภายในประเทศสยามมีแนวโน้มที่ดีจากการที่รัฐบาลได้รับการสนับสนุน เห็นได้จากการที่รัฐสภาลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีพระยาพหลพลพยุหเสนา รัฐบาลชุดนี้แถลงนโยบายสร้างความรุ่งเรืองให้แก่ประเทศ ทั้งในด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ การเป็นพันธมิตรกับต่างประเทศ การให้ส่วนท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง การปรับปรุงด้านการสาธารณสุข และการปรับโครงสร้างองค์กรตำรวจและเรือนจำ

(เรียบเรียงจาก Economic Handbook of the Pacific Area. Edited by Frederick V. Field for the Institute of Pacific Relations, Foreword by Newton D. Baker Doubleday, Doran & Company, Inc. Garden City, New York 1934)